

SLOVENIJA

Uredništvo: Ljubljana, Tyrševa cesta št. 17

Naročnina četrletno 15 din

za pol leta 30 din

za vse leto 60 din

Posamezne številke 1.50 din

V z a m e j s t v o celoletna naročnina 90 din

Ljubljana, dne 17. junija 1938.

Upravištvo: Ljubljana, Tyrševa cesta 17

Poštnočekovni račun:

Ljubljana št. 16.176

Rokopisov ne vračamo

Oglasi po tarifu

Tiska Zadrúžna tiskarna (M. Blejec) v Ljubljani

Zborovanje društva za ceste v Ljubljani

V nedeljo 6. junija t.l. je bilo v Trgovskem domu v Ljubljani slavnostno zborovanje društva za ceste. Zborovanja so se udeležili predsednik vlade, dva ministra, dva bana in skoraj vsi odločujoči gospodarski in politični krogi Slovenije.

Na zborovanju je minister za javna dela Dobrivoj Stošović obvestil našo javnost, da je ministrski svet sklenil uredbo o novem državnem in banovinskem cestnem skladu, iz katerega se bodo črepala sredstva za obnovo in za preureditev državnega in samoupravnega cestnega omrežja. Zvedeli smo pri tem tudi za nove dohodke, ali pravilno, za nove davke, ki se bodo zbirali v tem skladu in ki bodo znašali po ministrov izjavi okrog 80 milijonov na leto.

Če smo prav poučeni, so uzakonjeni v tej uredbi vsi tisti davki, proti katerim je zadnje leto ugovarjala vsa slovenska gospodarska javnost, ne izključujoč društvo za ceste, ki je predzadnje nedeljo s ploskanjem odobravalo nova bremena. Nas zanima predvsem, koliko bo morala plačevati Slovenija v državni cestni sklad in kake koristi bo imela od tega sklada.

Glavni vir državnega cestnega sklada bo tvoril dosedanji fond za javna dela, h kateremu prispeva Slovenija — kakor je to že večkrat ugotovljeno — do 20%. Znano je tudi, da imamo v Sloveniji največ vozil, ki bodo obdavčena z novim davkom, da se edino v Sloveniji resno in strogo izterjavajo prispevki za izredno izkoriščanje državnih cest in da so železnice na slovenskem ozemlju aktivne. Če pomislimo vse to, potem lahko mirno trdimo, da bo Slovenija prispevala 20 do 25% vseh stroškov za preureditev državnega cestnega omrežja.

Opravičeni smo zaradi tega zahtevati, da se ceste v Sloveniji preuredijo pred vsemi drugimi, in da se slovenski denar uporabi izključno na slovenskih tleh.

G. minister je na zborovanju povedal, da namerava vlada preurediti 10.000 km državnih cest. Ker imamo sedaj v vsej državi le 9827 km državnih cest — če smemo verjeti cestni razstavi na ljubljanskem velesejmu — je opravičen sklep, da namerava vlada preurediti vse državne ceste v celi državi. Vendar ni tako. Gospod minister je namreč tudi povedal, katere državne ceste naj bi se preuredile iz sredstev državnega cestnega sklada. V tem seznamu pa zastoj iščemo državno cesto od Maribora do Ormoža in državno cesto od Nakla do Ljubelja. Ti dve državni cesti sta dolgi skupaj 81 km in sta že v naprej izločeni iz vladnega programa. Verjetno pa je, da se bo nadomestilo za izločenih slovenskih 81 km našlo v drugih pokrajinah naše države.

Pa ne samo to. V celi državi imamo 9827 km državnih cest, od tega odpade na Slovenijo 616 km ali 6.26%. K stroškom preureditve v celi državi bo Slovenija prispevala 20%. Ker vlada namerava preurediti 10.000 km cest in je v Sloveniji samo 616 km državnih cest, bo torej prejela Slovenija nazaj — tudi če obnovimo vse slovenske državne ceste — samo 6.16%, plačala pa nad 20%.

Ako nekoliko podrobneje preučimo delovni načrt za prihodnjih 6 let, kakor ga je razvil minister za javna dela, vidimo, da bo imela vlada v prihodnjih 6 letih za obnovo državnih cest na razpolago 2 milijardi dinarjev. Strokovnjaki trdijo, da stane obnova 1 km ceste na progi od Ljubljane do Jeperce, kjer so bila zemeljska dela primeroma malotna in kjer ni kakih umetelnih stavb, nad 1 milijon dinarjev. Z 2 milijardami bomo mogli preurediti komaj 2000 km cest. Priznamo, da morda ne bo treba vseh cest betonirati in da bodo marsikje zadostovali lažji in cenejši načini, vendar pa se ne bomo mnogo motili, če trdimo, da bosta 2 milijardi zadostovali komaj za preureditev 5000 km cest, ali za polovico objavljenega načrta. Naravno je torej, da vse ceste, ki jih navaja g. minister v svojem govoru, ne bodo prišle na vrsto v prvih

6 letih. Sveta dolžnost naših uradnih in odločilnih političnih krogov bo, da bodo strogo pazili na to, da se ne bodo pričele ceste v Sloveniji preurejati šele takrat, ko bodo sredstva državnega cestnega sklada že izčrepana, ko ne bo več »kreditne možnosti« in ko se bodo vsi predlogi reševali z dvema besedicama »nema kredita«. Nekaj podobnega smo že doživeli pri železniški zvezi Slovenije z morjem.

Vabilo našim bralcem

Vse naše prijatelje in bralce vabimo, da upoštevajo v prvi vrsti trgovine in podjetja, ki oglašajo v našem listu.

Opozarjamo pri tem, da sprejemamo oglase samo od domačih podjetij.

V korenini je zlo

Zadnje nedeljo je prineslo »Jutro« uvodnik »Resno vprašanje«. Ves sestavek je vprav šolski zglede nizke miselne in nravsvene ravni, na kateri se giblje naša nacionalna časnikarija. Besediči na levo, govoriči na desno, grmadi besede, kopicji stavke — samo zato menda, da bi z vsoto puhlo gmoto naredila videz, ko da ji gre res za to, da bi pripomogla k rešitvi tega ali onega vprašanja. Če pa se človeku zdi, da se prerije skozi vso množino besednega balasta in išče, kaj bo neki nasvetoval jugosloven, tedaj se mu zareži v obraz stalna, patentirana topoglavost: »Skraini čas je že, da merodajni činitelji« itd. Namen takih cenjenih besed je, prikriti javnosti tako pravega krivca, kakor tudi vcepiti ji prepričanje, da bode jugosloveni neutrudno nad ljudsko blaginjo. Značilno za našo javnost pa je, kako sprejema take ničnosti. Da so za naše javno življenje brez vsakega pomena in veljave, to vidi vsakdo po dvajsetletni skušniji. Nekateri jih zato sprejemajo kot znamenje nemoči nasproti »višjim« jugoslovenskim silam, pa se prepuščajo mrtvičnosti in otopelosti, češ saj se tako ne da nič narediti, taka je pač naša slovenska usoda, da moramo trpeti zato, da se drugi mastijo. Spet pri drugih vzbujajo cinizem: glejte jih, sami so vendar naredili, da je tako, zdaj pa se emerijo pred prizadetimi, medtem ko se njim dobro godi. Najbolje bo za nas, če se jim pridružimo in uživamo z njimi. Kaj ljudska blaginja in podobne nedonosne stvari iz nravsvenega sveta, da bo le nam dobro, za nami pa magari potop.

Oglejmo si jutranje resno vprašanje vsaj v njegovih najbolj publih in zavutih odstavkih!

Potem, ko nekaj govori o »motnjah«, ki so nastale, in o prihajajoči novi gospodarski stiski, ga na mah zaskrbi »ožja domovina«:

Gospodarske razmere ne obetajo nič dobrega posebej še v naši ožji domovini, ki je bila sploh manj ko skromno udeležena na rahlem zamahu prosperitete, ki se je dotaknil Jugoslavije. Revščina v naših kmečkih krajih je ponekod obupna. Delavstvo komaj rije naprej. Obrt in trgovina tožita. Številni stan javnega in zasebnega nameščenstva mora že tako davno shajati s podpopprečnim zaslužkom.

Z drugimi besedami se tudi po »Jutru« to pravi, da so južne pokrajine sicer imele nekaj od gospodarskega uspevanja v zadnjih letih, Slovenija pa ni imela. In medtem ko so si južni kraji nabrali sil za prihodnjo stisko, Sloveniji to ni bilo mogoče. Kot bolj kultivirano in industrializirano deželo je zadnja stiska Slovenijo že tako huje zadela, kakor jug. Več skrbi bi ji bilo torej moralo biti posvečeno, kakor drugim. Godilo pa se je ves čas, namenoma in po načrtu, narobe. Ali da govorimo s prispodobno: rahlo bolnemu se je pomagalo z vse-

Vsak zaveden Slovenec naj bo naročnik „Slovenije“!

Da se bo izvedel načrt, kot smo ga naslikali, laže in brez nepotrebne hrupa, je zadnji poročevalec na slavnostnem zborovanju društva za ceste predlagal, da naj vlada takoj ustanovi v Belgradu osrednje ravnateljstvo za ceste in da naj se stavbni oddelki pri pokrajinskih upravah ter pri okrajnih glavarstvih izločijo iz sklopa upravnih oblasti ter podredijo neposredno ministrstvu za javna dela ali pa osrednjemu ravnateljstvu.

Finančni zakon za letošnje leto pooblašča vlado, da čim bolj razširi delokrog pokrajinskih upravnih oblastev, društvo za ceste v Ljubljani pa sklepa na slavnostnem zborovanju v ljubljanskem Trgovskem domu in ob navzočnosti vlade, naj se vsi stavbni posli centralizirajo v Belgradu.

mi sredstvi, celo težko bolnemu so se jemala zdravila, samo da ga spravijo na noge. Ozdravel je in v dobi zdravja si je nabral moči za prihodnji bolezenski napad, ki prihaja. Za težkega bolnika se ni nihče brigal. Zato ni mogel ozdraveti v pomladanskih časih gospodarske konjunktore, hiral je dalje. In nad tako oslabelega prihaja sedaj nova bolezen.

Zakaj, res, zakaj?

»Jutro« ve prav dobro, prav natančno ve, zakaj. Zato, ker je njegov nacionalni unitarizem vse to omogočil, ker je vzel Slovincem najmanjšo pravno in dejansko mogočost, da skrbje za svoje stvari sami in glede na svoje koristi. Izročil je moč nad vsem njihovim tvarnim in duhovnim življenjem drugemu središču, in kako skrbi to središče za nas, to lahko beremo tudi v nedeljskem »Jutru«:

Pšenica se je v zadnjih mesecih dvignila v Vojvodini od 180 na 240 dinarjev za metrski stot. Moka se je v nadrobni prodaji podražila za okrog 20%. Pri slabših vrstah moke je povišanje cene še občutnejše. Do začetka maja je znašala cena črnemu kruhu v Ljubljani 3.50 din, danes stane 4.40 din. Pred dvema letoma je notirala v Novem Sadu pšenična »nulerica« okrog 2 din za kg, danes pa stane 3.55 din! Kaj to pomeni na primer za Slovenijo, ki mora na leto uvažati okrog 10.000 vagonov žita in moke? Podražitev samo za 50 par pri kg pomeni za Slovenijo v teku enega leta povečanje izdatkov za 50 milijonov dinarjev.

Pridobivajte nove naročnike!

In celo iz »Jutra« samega razbere lahko presoden človek, da bi vsega tega ne bilo in da bi vsega tega tudi ne bilo treba, če bi imeli Slovenci pri urejevanju svojega gospodarstva besedo, če bi smeli sami gospodariti s svojim denarjem in v svojo korist.

Zmeraj se dela »Jutro«, ko da bi bilo popolnoma lahko in mogoče, da pridemo Slovenci v znamenju jugoslovenskega nacionalstva in njegovega unitarističnega širokosamoupravnega centralizma do svojih pravic. Dela se, četudi ve in četudi spregledujejo že slepci v njegovem taboru, da takega upanja ni, da ga po teh dvajsetletnih skušnjah tudi ne more biti. Saj je bila vendar slovenska stiska zmeraj v istem razmerju s pomenom in močjo jugoslovenstva: več ko je bilo tega, večja je bila ona!

In ker »Jutro« vse to ve, ker zlasti ve, da je celo nevarno zanj in za njegovo »ideologijo«, če bi preveč brskali za vzroki stisk in krivic, zato se

z veliko skrbnostjo ogiblje vsega, kar bi utegnilo pokazati izvine stiske in pota iz nje. Ta skrb je za »Jutro« tudi edina in vsestranska, in ob njej mu ne uide beseda v pravo smer. Zato tudi sklepa svoja državotvorna razmišljanja s takšnole znamenito modrostjo:

Ni dvoma; skrajni čas je, da se prične dosledna borba proti draginji.

Ob njej bi človek mogel ugibati kvečjemu še o tem, če je to spoznanje bolj puhlo ali bolj oguljeno. Sicer si pa nismo bili takoj na jasnem, kakšna je jutranja dosledna borba zoper draginjo v nasprotju z nedosledno, dokler nismo brali dva odstavka dalje:

Mi smo daleč od tega, da bi pozivali na kako novo papirnato vojno proti draginji.....

Naše državne finance

(Nadaljevanje)

Nad polovico izdatkov gre vsako leto za osebne prejemke. Štirikratno znižanje teh v letih 1931. do 1935. je ostalo brez posebnega učinka na državno gospodarstvo; uspeha tudi ni moglo biti, ko pa se je na drugi strani zviševalo število osebnih uživalcev. V navedenih letih se je število teh zvišalo od 151.471 za 53.648 na 205.119. Omembe vredni prihranki so bili doseženi kljub večjemu številu uživalcev le v letih 1930-32 in 1935-36, ko so izdatki bili za 8,17, 6,39 in 2,06% manjši od preračunanih vsot. V letih 1934-35 in 1936-37 je znašal prihranek samo 0,45 in 0,06%. V letih 1932-33 in 1933-34 pa je preračun osebnih izdatkov bil celo prekoračen za 0,56 in 3,44%.

Izkazani osebni izdatki pa dejansko ne predstavljajo vseh osebnih izdatkov, ker so pri upravi državnih železnic nekateri osebni izdatki izkazani med izdatki za stvarne potrebe. Takih je bilo n. pr. v preračunu za l. 1936-37 755,9 mil., dejansko izdatkih pa 749,3 mil. din; če bi še te prišteli osebnim izdatkom, bi bil delež osebnih izdatkov znatno večji v primeri z vsemi državnimi izdatki. Preračun za leto 1937-38. zaznamuje 5.088,0 mil., predlog za leto 1938-39. pa 5.497,2 mil. din osebnih izdatkov. Število uživalcev je znašalo od l. 1929. sem:

Preračunsko leto	Državni uslužbenci	Drž. uslužbenci pri banovinah	Upokojenci	Invalidi
1929-1930	128.879	?	?	?
1930-1931	159.518	?	?	?
1931-1932	151.471	?	?	?
1932-1933	197.056	41.786	?	?
1933-1934	207.150	43.685	60.402	70.788
1934-1935	205.119	44.421	62.095	69.540
1935-1936	208.277	44.446	64.256	70.142
1936-1937	212.654	47.278	65.651	69.827
1937-1938	208.752	49.571	67.214	68.005
1938-1939	215.751	?	?	?

Pri banskih upravah je bilo po banovinskih preračunih uslužbencev leta 1932-33 10.556, leta 1937-38 pa 22.279; od teh jih odpade 9.099 na uslužbence pri ljudskih šolah, ki so prej bili izkazovani v občinskih in mestnih preračunih.

Večji del državnih izdatkov tvorijo izdatki za stvarne potrebe. Krčenje teh se je izkazalo v mnogih primerih za usodno; odložene nabave in popravila so se morala izvršiti pozneje z mnogo večjimi stroški, ako so se sploh izvršila. Pri stvarnih izdatkih je bila stiska največja. Niti v letih, ko so bile državne finance še kolikor toliko ugodne, ni odstotek za stvarne izdatke dosegel 90%, v letih gospodarskega nazadovanja pa je ostala neizvršena skoraj četrtina preračunanih izdatkov. Najslabše je bilo stanje leta 1932., od tedaj naprej pa se polagoma krepi. Leta 1936-37. je narasel odstotek izvršenih stvarnih izdatkov že na 93,45%. Preračun za leto 1938-39. izkazuje 6.682,8 mil., s čimer še vedno ne dosega onega za leto 1930-31, ki izkazuje 8.064,6 mil. din stvarnih izdatkov. Upoštevati pa je tudi, da je med tem država velik del izdatkov, ki jih je prej izvrševala po preračunih, prenesla v druge račune in da zato stvarni izdatki ne dosega preračunskih vsot iz let pred gospodarsko stisko.

Razen preračunskih dohodkov in izdatkov ter računa obratne glavnice državne glavne blagajne

Toda, če kaj, je ta jutranja »borba« papirnata, ker je sploh samo na papirju. Gre torej pri »Jutru« in po »Jutru« za nedosledno borbo zoper draginjo. Dosledna je pač mogoča samo na drug, ne-jutranji način. Torej zoper krivice. Torej tudi zoper jutranjike, ki se jim sicer tudi jugoslovenci pravi.

Logike celo »Jutro« ne zna vselej posiliti.

Kajti res, samo ena pot je in samo en dosleden boj je mogoč: boj zoper prave vzroke stiske, zoper jugoslovenstvo in njegov centralizem, pod kakršno koli krinko naj se že skriva. Samo ta boj je tudi tisti, ki bo premagal v naših dušah otopelost in cinizem, ker nam bo kazal svetlo pot zmage za naš narod.

pa so še razni skladi pri posameznih ministrstvih, ki izkazujejo vsako leto na stotine mil. din prometa. Zaključni računi navajajo pri vsakem teh skladov samo skupne (končne) številke dohodkov in izdatkov ter njegovo začetno in končno stanje. Kje se nahajajo aktivna teh skladov, o tem manjkajo podatki, kar graja celo glavna kontrola. Po zaključnem računu za l. 1930-31. je bilo teh skladov pri posameznih ministrstvih 66 in še 16 raznih. Za leto 1936-37. jih je izkazanih 67 pri ministrstvih, razen teh pa še 6 posebej. V letu 1936-37. so znašali dohodki teh skladov 164,7 mil., izdatki pa 143,4 mil. din; njih stanje konec leta je izkazano z 822,6 mil. din.

Končna stanja se pri nekaterih skladih ne ujemajo pri prenosu v naslednje leto. Razen teh so nastale razlike tudi, ker so bili v teku let nekateri skladi odpravljeni, drugi pa na novo ustanovljeni. Tako so bili n. pr. leta 1936-37. osnovani Pokojninski sklad stalnih monopolskih delavcev, sklad za izdelavo tiskovinskih obrazcev ter izdajanje nagrad in podpor pri prometnem ministrtvu, sklad za pospeševanje ribarstva pri kmetijskem ministrtvu; na novo je prišel zraven tudi sklad za preglede kreditnih zadrug itd. Stanje najvažnejših skladov je bilo dne 31. marca 1937 naslednje:

	mil. din
Pravosodno ministrtvo:	
Sklad za zidanje kazenskih in podobnih zavodov	57,6
Sklad za izvršitev zakonov o narodnem priznanju	5,65
Finančno ministrtvo:	
Sklad dohodkov od izvršilnih stroškov in prodaje obrazcev	15,0
Sklad finančne kontrole	5,7
Sklad za izdelovanje vstopnic in ostalih pristojbinskih obrazcev kakor tudi za nočne pristojbinske preglede	7,55
Sklad finančne straže	9,9
Splošni tlakovalni sklad	74,4
Posebni tlakovalni sklad	86,15
Pri monopolski upravi:	
Sklad za zavarovanje za primer požara	58,57
Sklad za izplačilo glavnice posojila 22 mil. din	95,4
Sklad za pospeševanje izvoza tobaka	27,66
Pokojninski sklad monopolskih delavcev	24,55
Vojno ministrtvo:	
Sklad pok. Ljube Krsmanovića »Srbski vojski«	8,76
Gospodarski sklad	14,5
Prometno ministrtvo:	
Sklad za obnovo stalne glavnice	156,1
Pomorski ubožni sklad v Splitu	6,56
Sklad za amortiziranje plovnega parka državne rečne plovbe	6,22
Kmetijsko ministrtvo:	
Naselniški sklad	5,78
Rezervni sklad državne razredne loterije	28,25
Sklad za amortizacijo nepremičnin državne razredne loterije	6,64
Ministrtvo za gozdove in rudnike:	
Pogozdovalni sklad	6,4
Ministrtvo socialne politike in narodnega zdravja:	
Sklad za podpore pri zidanju stanovanja za državne uradnike	20,3
Narodni invalidski sklad za postavitev Invalidskega doma	16,96
Narodni invalidski sklad	75,7
Končno je še sklad za zidanje stanovanjskih hiš na področju ljublj. železniškega ravnateljstva	12,2

(Konec prihodnjic.)

Opazovalec

Svojevrstni poziv

Pred III. vsedravnim kongresom trgovcev, ki se je vršil v soboto in nedeljo v Ljubljani, je priobčil »Trgovski list« svojevrstni poziv knjigarjem in kavarnarjem, v katerem je izrazil željo, da bi za časa kongresnih dni tudi zunanje lice Ljubljane pričalo, da je Ljubljana zavedno jugoslovansko mesto. Zato naj bi vsaj za tiste dni izginile iz izložb ljubljanskih knjigarj nemške knjige, namesto njih pa naj bi se pojavile hrvaške, srbske, bolgarske, slovenske in sploh slovanske knjige. Posebno bi bilo želeli, da bi bilo vsako izložbeno okno velikih knjigarj posvečeno knjigi enega jugoslovanskega naroda (?). List zaključuje, da pozna zavednost naših knjigarj in da je zato prepričan, da poziv ne bo ostal brez odziva.

Radovedni smo, koliko je ta poziv v resnici

našel odziva. Zlepa namreč ne pomnimo, da bi v izložbenih oknih naših knjigarj videli kako bolgarsko knjigo, saj so celo ruske emigrantovske knjige že pred dolgim časom izginile iz oken. Če se je že kaj razširilo znanje bolgarskega jezika v Ljubljani, potem bi bilo pač treba, da bolgarska liga omogoči našim knjigarjem razstavo nekaterih bolgarskih knjig v izložbenih oknih in poskusi organizirati razstavo teh knjig. Le na ta način bi se obrnila pozornost občinstva na slovansko knjigo, obenem pa omogočilo knjigarjem, da ne bi bili občutno prizadeti z rizikom, ako nabavljajo knjige, ki bi morda ne našle odjemalca. Nadalje je isti list zaprosil ljubljanske kavarnarje, da za kongresne dni malo omeje število nemških listov. Danes, ko so vsi enaki, da je res nepotrebno, da se šopiri v naših slovanskih kavarnah takšna množica nemških li-

Modno blago!

Nogavice, rokavice, vsakovrstno damsko in moško perilo, žepni robci, brisače, ogledala, ščetke, turistijske potrebščine dobite

n a j c e n e j e

pri Peteline, Ljubljana

ob vodi, blizu Prešernovega spomenika

stov. Vsaj za kongresne dni naj naroče kavarnarji glavne liste iz vseh jugoslovanskih banovinskih mest ter naj seveda tudi ne pozabijo na bolgarske liste.

Kakor koli bi se zdel ta poziv umesten, nedvomno je streljal preko cilja: za tri dni ne bo odročil noben kavarnar stalno naročenih listov že glede na stalne bralce teh listov. Ne da se namreč tajiti, da je v Ljubljani vedno dovolj bralcev, ki jih ne zanima samo politika, temveč tudi kaj drugega, največ pa deluje pač tisti zakon vztrajnosti, ki bi se mu bolj po domače lahko reklo tudi miselna lenoba in umska okrepelost. Zato so se podobni poizkusi, ki so jih nekateri podvzeli v ljubljanskih kavarnah, na pol izjalovili: stari listi so ostali, toda posrečilo se je, da so kavarne naročile nekaj novih listov, ki kolikor toliko odgovarjajo željam tistih bralcev, ki verujejo v boljše dni.

Sicer je pa res, da naročajo kavarne že zdaj nemške liste v precej manjšem številu izvodov, kar je vsekakor že tudi napredek.

Da pa bi se dalo tudi v tem pogledu še kaj več ukreniti tudi v Ljubljani v tistih kavarnah, ki do zdaj potrebe še niso uvidele, nam priča notica iz Celja, ki jo je objavila »Delavska politika« pod naslovom »Znak dobe v kavarni«. V neki celjski kavarni so morali nazadnje na zahtevo gostov in da ne bi še naprej brez koristi razmetavali denarja, izmenjati zalogo časnikov, ker je kavarna imela preveč izvodov dnevnikov iz Gradca in Dunaja. Gostje pa so videli, da vsi ti listi trobijo eno in isto in da je torej dovolj, če prečitajo enega. Zaradi tega so te odvečne duplikate odpovedali in naročili to, kar ljudje zahtevajo: demokratične dnevnike iz Prage in iz Pariza »Pariser Tageszeitung«, demokratični dnevnik emigrantov.

Beg s kmetov

Ta dopis slovenskega kmečkega človeka priobčujemo tem rajši, ker je prav zaradi svoje neposrednosti tako živ in nazoren. Ured.

Našemu kmečkemu ljudstvu se vedno pogosteje očita, da premalo ljubi svojo zemljo in svoj stan. Ako pa premostrimo položaj našega kmečkega človeka in ga primerjamo z življenjem drugih stanov, potem pridemo do preprostega zaključka, da ni mogoče drugače, da skuša seči po boljšem kruhu, kot ga mu nudi njegova zemlja.

Vsak človek brez izjeme si želi lažjega in udobnejšega življenja. Trpljenja se vsak izogiba, in telesno delo imamo na splošno še vedno za manj vredno in to tem bolj, kolikor je to delo bližje trdemu poljedelskemu delu, ki traja od jutra do večera brez določenih delovnih ur.

Kmečki človek opazuje življenje drugih stanov in po opazovanju si napravi kratko sodbo, da je v kmečkem življenju največ trdot, trpljenja in samoodpovedi. Opazuje na cesti polno avtomobilov, vidi na samotah meščane turiste, ima priložnost, ugotoviti udobnost in lepoto mestnih stanovanj, ve, da si meščan in v večjih središčih bivajoč človek more privoščiti različne zabave in zadostiti raznim kulturnim potrebam, medtem ko je njemu vse to nedostopno. Kmečki človek vidi tovarniško delavstvo, ki stanuje v naših krajih v njegovi najbližji sosesčini. Vidi, da je delavec moderno oblečen, da ima meščansko prehrano, ima osemurni delavnik, zida si stanovanjske hišice. Vsi ti so zavarovani proti nezgodam, boleznim, onemoglosti in starosti, torej so za najnujnejše življenjske primere preskrbljeni in brez najtežje skrbi, kaj bo tedaj, ko si človek sam ne more služiti vsakdanjega kruha.

Kmečki človek vse to opazuje in vidi, vidi in čuti pa vso težo svojega vsakdanjega življenja, ne more in ne sme si privoščiti tako rekoč ničesar, ker vse, kar bi si dovolil, gre na škodo njegovega gospodarstva. Radio, družba, gledališče, časopisi, vse to mu sicer ni tuje, a mu je ali sploh ne ali pa le težko dostopno. Ko zboli, je v breme svojemu domu, in ko onemore in se postara, je samo še v nadlego in napotje.

Revsčine, težav življenja, ki se skrivajo v mestnih zidovih in v krajih velikih naselij, kmečki človek nima priložnosti videti in spoznati zlasti njih senčne strani.

To je stvarna plat vzroka, da beži naša kmečka mladina z doma, ki mestoma že ograža obstoj starih kmečkih domov, ko sin in hči rajši vzameta svoj del ter zapustita svoj kmečki dom v pričakovanju vsega lepega v drugačnem življenju.

Nekateri vidijo rešitev tega vprašanja v tem, da računajo na spremembo mišljenja kmečke mladine, če ji pripovedujejo o romantiki, ki obdaja kmečki stan in kmečko življenje. Mislijo, da bo mladi kmečki človek sledil njihovi pesmi ter skušajo kmečkega človeka prepričati, da ga ni srečnejšega stanu pod božjim soncem, kot je kmečki stan, obdan z nekako idealno svobodo in zdravim zrakom. Mislijo, da bo to vprašanje rešeno, če kmečko mladino organizirajo, jo oblečejo v »kmečke« kroje in jo »vzgajajo v kmečkem duhu«. Vse to je lepo in dobro, vendar pa ni dovolj, ker je realnost močnejša kot vsa romantika.

Ker je za naš narod nujno potrebno, da ohranimo kmečki stan trden in zdrav tudi po mišljenju, je treba zagrabiti pri korenini. Treba je kmetu dati nazaj njegovo vero v zemljo. Ta vera pa se bo v naše kmečke domove vrnila šele tedaj, ko bo kmet zopet res gospodar na svojem posestvu, gospodar pa bo, ko bo mogel spolnjevati svoje obveznosti in bo zopet leto za letom mogel nekaj dati na stran »za slabše čase« ali za doto svojim otrokom. Ako pa se je ves način našega življenja spremenil, in ni mogoče kmetu več nuditi takih pogojev, potem je dolžnost vsega naroda, da na drug način nazaj kmečkemu domu njegovo trdnost, in sicer da ga zavarujemo pred največjo skrbjo, kaj bo, ko bo treba šteti otrokom doto, ko zbolijo, obnemore in se postara.

Beg s kmetov kot bolezen časa moramo ozdraviti, ali ozdravili jo bomo le s spremembo pogojev kmečkega življenja, ki morajo biti vsekakor mnogo ugodnejši od sedanjega resničnega stanja. Kolikor pa je to nasledek narodovega prirastka, je to samo vrelec obnavljanja življenja, ki je za vsak narod nujno potreben in se proti temu ne smemo boriti, ampak moramo ustvariti pogoje, da pride do svojega kruha in človeka vrednega življenja.

J. O-k.

Odlomek iz poglavja o fondih

»Samouprava« razlaga, kako je abotno, če se cepijo strokovna in kulturna društva in goje »plemenska« imena tudi tam, kjer za to ni razloga, in če zaradi tega trpi celota. To da je zlasti poudarjala takrat, ko so v Zagrebu poskušali cepiti celo ognjegase. Potem nadaljuje:

Sedaj pa prihaja nenadoma dovoljenje g. Mačka hrvaškimi ognjegascem, da se smejo **odpovedati svoji abstinenca** in sodelovati z Zvezo v Belgradu. To je zaradi prikrajšanega deleža pri dotaciji iz ognjegasne fonda požarnim društvom v savski banovini, kar daje zdaj mogočnost, da popravijo svoj tvorni položaj, ko prejmejo pomoč iz fonda, ki znaša poldrug milijon dinarjev na leto.

Brez dvoma je to velik načelni razlog in mi ne dvomimo, da bodo sledila nova »dovoljenja«, seveda iz istih razlogov.

»Samouprava« ima prav, če se ji zdi, da pri takih sklepih ne gre za nobena načela. Kajti za prav nič drugega ne gre, kakor da dobe Hrvatje vsaj nekaj svojega denarja nazaj. Najbrž pa »Samouprava« ne bo sklepala iz dejstva, če so Hrvatje iz zgolj taktičnih razlogov včlenijo pri kakšni centralizirani napravi, da so zaradi tega že izdali svoja načela, ki zahtevajo, da upravljajo Hrvatje svoje stvari, zlasti svoj denar, sami. V tem primeru bi se celo lahko reklo, da je ta taktični sklep Hrvatov koristen tudi načelom, za katera se bore Hrvatje.

Če ni navsezadnje odtod tista jeza tam doli? Sicer bi pa samo še opozorili, da gre pri celi stvari spet samo za enega izmed tistih številnih fondov, v katerih znamenju se pri nas centralizira prav vse, od cest pa do telovadnih stadionov.

Darujte za tiskovni sklad »Slovenije«!

H koncu bi pa tudi še ugotovili, da je posmehovanje »Samouprave« pač bolj kisle vrste. Kajti v prav isti številki in celo na isti strani navaja besede nekega dr. Pavičiča, da imajo hrvaški ognjegasci po navodilih vodstva Hrvaške kmečke stranke nalog, zahtevati spremembo današnjega zakona o ognjegastvu tako, da se osnujejo namesto dosedanjih banovinskih zvez tri narodne zveze, srbska, hrvaška in slovenska na načelu samouprave. Te samouprave bi seveda prav nič ne rabile centralističnih fondov, ampak bi svoj denar upravljale kar same. Ni čuda, če končuje »Samouprava«, žaljena v dno svojega unitarističnega srca to poročilo z vzdihom: »Res je to smešno.«

Kajti v očeh pravih jugoslovenov je to res smešno. Slovenci in Hrvatje da naj bi svoje stvari sami upravljali in gospodarili z njimi!

Za Slovence in Hrvatje je pa ta stvar prebito resna. In v tej stvari se pač od edinstvenikov korenito ločijo. Tu pa že ni prav nič taktike zraven!

Cestni fond

Izmed mnogih fondov, ki so se ustanovili v zadnjem času, je navesti tudi nov fond, ki ga bo prinesla napovedana uredba o centralnem cestnem fondu in o katerem smo mi že nekajkrat pisali. O tem problemu piše »Trgovski list« in ugotavlja, da je centralizacija vseh poslov z eno instanco teoretično pravilna, ker bi bila na ta način lahko režijska najmanjša, celoten načrt modernizacije cest pa bi bil enoten in bi se enotno tudi izvajal. Vendar ima tudi »Trgovski list« svoje pomisleke proti temu, ako upoštevamo naše posebne razmere, ki so v tem, da se pri nas v praksi vsaka stvar izvede drugače, kakor pa se je teoretično zamislila.

Tako je in v tem mora biti tudi glavni poudarek našega mnenja, da motrimo vse podobne ustanove s prav nič prikritim dvomom. Zato je tudi nadaljnje razpravljanje lista pravilno, če govori o ustanovitvi generalnega ravnateljstva za ceste in centralnega cestnega fonda, kar bi praktično pomenilo, da bi se ne centraliziralo le tehnično delo, temveč tudi finančna sredstva za ceste (kot običajno pri nas). Slovenija bi mogla torej plačevati kot pokrajina z živahnim prometom največ, dobiti pa bi mogla najmanj (po dosedanjih primerih drugih fondov). List zahteva zato, naj se s posebnimi določbami da pokrajina poročstvo, da ne bodo prikrajšane, in sicer tako, da bi se v posameznih pokrajinah nabrani zneski porabili le v tistih pokrajinah, v katerih so bili nabrani. Minister za stavbe računa že prvo leto z dohodkom okoli 80 milijonov din, od tega bi Slovenija plačevala 10—20 milijonov din... Potreben bi bil nekaj cestni svet, v katerem bi bile zastopane vse pokrajine in bi ta svet določal program cestnih del in njih vrstni red.

Vedno stara in vedno nova lajna: centralizacija in njeni nasledki za Slovenijo... Ali je sploh možna drugačna dovoljna rešitev, kakor lastno razpolaganje z lastnim denarjem?

Okužena zemlja

»Jutro« je poročalo pred kratkim, da je predaval člen našega gledališča g. Fran Lipah o Golniku, zdravilišču za jetične, ter ponavlja predavateljevo vprašanje: »Ali ni vsa Slovenija Golnik, načeta od tbe? In kakor bi nekdo nekje skrivnostno šepetal: na rentgenu bi jo bilo treba pregledati!«

Brez skrivnostnega šepetanja, na ves glas, lahko odgovorimo »Jutru«: Ne, prav nič ni treba rentgena,

ki ga zmeraj znova okužuje v bolnišnicah, slabo razkuženih, z bolniki prenatrpanih, v delavnicah, na domu, povsod, povsod...

Sicer pa »Jutro« očitno ni razumelo Lipahovega poročila, ki je izzvenelo v upanju ozdravljenja slovenstva. Sicer ne bi pisalo, da je to poročilo izzvenelo v trdni veri v mladi rod, ki bo zopet videl plapolati kresove, kakor so plapolali nekoč ob svitanju naše narodne svobode.

O da, vzplamteli bodo še kedaj tisti kresovi, ki so nam oznanjali svobodo, ki pa so jih ugasili jugosloveni

Kajti tisti jugoslovenski bacili so hujši od tbe — obsegajo namreč te in tudi te poleg mnogo, mnogo drugih in jih pospešujejo, da bi se še na umetni bacilski kulturi ne mogli bolj množiti. Kajti prav jetika — mar ni to značilna bolezen siromaka, več ko je revščine, več je jetike. In naše siromaštvo — kdo mu je botroval, kdo ga razvil do današnje neznosne stopnje?

Ali ste poravnali naročnino?

Jalovo vzdihovanje

»Mariborski večernik Jutra«, list, ki že v naslovu pove, da gre za unitarizem čez drn in strn, vzdihuje takole nad našim kmetom:

Ako bi preučili kmetov zaslužek, bi se zdrznili. Njegova »mezda« doseže v najboljšem primeru toliko, da more kriti tretjino njegovih normalnih življenjskih potreb. In nasledki? Kdor se more in skuša poglobiti, kaj pomeni ta steber v tvornem in npravnem pogledu za narodno družino, si lahko sam predoči nasledke in napravi račun.

Življenje našega kmetstva je črno, ena sama okrutna slika bede, revščine. Ali se moremo s tem ponášati in na to graditi našo trdno bodočnost? Še tako veliki in številni, a trhli stebri odpovedo in se sesedejo, in to tem prej, čim bolj so obteženi, kakor je to običaj pri nas. Kako vse to deluje na celotno gospodarsko, socialno in ostalo življenje, občutimo vsi na lastni koži. Le majhno ševilo si kuje s tem najboljšo posle in finančno raste.

Vse to so znane, ne desetkrat, ampak stokrat in tisočkrat povedane stvari. Mi smo prav tako že nekajkrat pisali o tej kmečki stiški. A hkratu smo

zmeraj povedali tudi, kje so vzroki, da je tako in kaj je treba storiti, da bo drugače. Pokazali smo na to, da je nacionalni centralizem uničil našega kmeta

za zboljšanje tamkajšnjega poljedelstva, ki že tako dela ob ugodnejših pogojih, zlasti ob boljši zemlji, medtem ko se ni za povzdigo našega kmečkega obratovanja prav nič storilo. Hkratu se je jemal po načrtu tudi našemu kmetu domači trg s tem, da se je naša obrt in industrija zapostavljala in prenašala na jug, da so se zmanjševale plače in pokojnine, da se niso vršila potrebna javna dela, da se je kmetu z odvajanjem denarja na jug in uničenjem denarnega trga ubil skoraj sleherni kredit.

Torej, kakor se vidi, same pristno nacionalne stvari

O vseh teh stvareh pa seveda nacionalno edinstveni »Večernik« molči, kakor riba. Zato pa si pomaga s takšnimi znamenitimi recepti iz žurnaljske besedne ropotarnice: »Skrajni čas je že, da stopi vas organizirana« itd.

Da, skrajni čas je že, da prenehajo jugosloveni s takšnimi ordinarnimi splošnostmi, in da vsaj molče, če že ne morejo in ne smejo z vzroki na plan!

In zlasti je skrajni čas, da že kedaj zahtevajo bralci resnejšega, to je z razlogi, dokazi in zahtevami podprtega berila!

Slovenski študentje v Pragi so se združili

Slovenski akademiki v Pragi so te dni osnovali svoje reprezentančno društvo A. D. »Slovenija«, ki si je nadelo nalogo zastopati v tujini koristi našega študentstva, pa tudi slovenskega naroda v splošnem in skrbeti za čim tesnejšo kulturno sodelovanje med Slovenci in Čehi ter Slovaki. Hval vredno je, da so se v obrambo miru in svobode združili na demokratični osnovi v tem društvu vsi študentje brez ozira na kako strankarsko pripadnost.

Z ustanovnega občnega zbora so poslali prezidentu češkoslovaške republike dr. E. Benešu brzojavko, v kateri mu izjavljajo svoje simpatije in pripravljenost, stati v tej kritični dobi s češkoslovaškimi narodi ramo ob ramo proti skupnemu sovražniku njihove in naše neodvisnosti.

Da bi svoj namen posvetili, so se šli pokloniti na grob velikega učitelja T. G. Masaryka v Lane, kjer so položili tudi venec.

Na ustanovnem občnem zboru so navzoči zastopniki srbskega in hrvaškega študentstva to »narodno koncentracijo v malem« iskreno pozdravili, ker so uvideli, da stremi po resničnem in enakopravnem sodelovanju s Srbi kot Hrvati.

Soglasno je bil izvoljen naslednji odbor: predsednik Doberšek Mirko, podpredsednik Žigante Anton, tajnik Žakelj Vlado, blagajnik Ravnihar Božena, zapisnikar Dornik Silvo, kulturni referent Žižek Fran, arhivar Jurčič Stane, odbornik dr. Dragotin Cveiko, revizorja Župančič Andrej ter Kovač Vilko.

Nedolžno veselje, o j kje si doma!

Takole se veseli petomajski ban dr. Puc, zastopnik jugoslovenske edinstvene misli, v svoji »Slovenski besedi«:

Veliko pozornost vzbujajo v zadnjem času članki »Slovenske besede« v jugoslovenskem tisku, kar dokazujejo pogosti ponatiski naših člankov v različnih listih. Tako je naš zadnji uvodnik »Bogata Jugoslavija« izpod peresa g. dr. Dinka Puca ponatislil tudi zagrebški gospodarski dnevnik »Jugoslovenski Lloyd«, ki pravi v uvodu, da ponatiskuje naš uvodnik v celoti zaradi njegovih interesantnih podatkov in vsebine.

Če kaj, to radi verjamemo, da je »Jugoslovenski Lloyd« Pucovih sestavkov vesel. Kajti med listi, ki zastopajo neomajno jugoslovenski centralizem, hodi »Lloyd« v prvih vrstah. Znani so zlasti njegovi sestavki zoper slovensko gospodarstvo in njegovi poduki nam Slovincem, da bomo propadli, če ne bo več centralizma.

Zato nas samo veseli, če je dr. Puc nehote priznal, da je ostal zvest jugoslovenski unitaristični poti. In za »Jugoslovenski Lloyd« bo tako še večkrat »interesanten«. Pa tudi za druge jugoslovenske liste. Škoda le, da se je z »Jutrom« skregal!

Nekaj številc o slovenskem kmetijstvu in gozdarstvu

Od 1.600.000 ha zemljiške površine odpade v Sloveniji: na obdelano zemljo 51.63% (njive, vrtovi, vinogradi, pašniki); na gozdno površino 42.65%; na neobdelano površino 5.72%.

Slovenska gospodarstva so večinoma drobna, pasivna posestva. Po podatkih ima v Sloveniji 63.8 odstotka gospodarstev ali 101.600 družin samo pod 5 hektarjev zemlje, 60% ali 131.000 družin je bilo poljedelcev, med temi pa 30.000 nesamosojnih, večinoma viničarjev. Živinoreja se ne razvija kakor drugod in se celo ne more dvigniti na predvojno

višino. V Sloveniji je nad 35.000 kmečkih gospodarstev brez vozne živine. Velik del zemlje, predvsem gozda, je v rokah veleposestnikov, ki so večinoma tuji; agrarna reforma pa se ni izvedla do kraja niti po določenem načrtu.

V Sloveniji je ugotoviti:

1. **agrarno prenaseljenost**, ker pride na 1 km² njivske površine 221 oseb (med tem v vsej državi 180, v Romuniji n. pr. 140);

2. **agrarno pasivnost**, če je gozda 691.000 ha, polja pa le 836.000 ha;

3. **nerentabilnost kmetijstva** kot naravni nasledek prevelike razdrobljenosti kmečke zemlje in premajhne rodovitnosti.

Slovenska zemlja in njeni lastniki

Zanimive podatke o rodbini Hutter prinaša sedaj »Delavska politika«.

Franc Hutter, ki izdeluje v Ptujju žganje, ima tik ob severni meji velika vinogradna posestva, kjer hlapčuje 11 slovenskih viničarskih rodovin (zaslužek viničarja na dan po 3 din). Skupno poseduje Hutter 155 parcel, ki merijo 113 ha, v občini Zg. Sv. Kungota (okraj Maribor levi breg).

V letih od 1850 do 1896 je tu domovala slovenska rodovina Jurija Dobaja, nato pa slovenska rodovina Jožefa Dreisibnerja, od katere je Hutter kupil v vojnih letih vseh 113 ha najrodovitnejše zemlje za 190.000 kron, torej v času, ko je slovenski kmet krvavel na bojnih poljanah.

Sedanja vrednost posestva moremo oceniti po dejstvu, da je dobil Hutter v l. 1931—1933 z vknjižbo te parcele od Mestne hranilnice v Mariboru (!) din 250.000, od »Predjemnega društva« v Ptujju pa din 750.000, torej 1.000.000 din obratnega kapitala za svoje podjetje.

Tak je gospodarski vzpon slovenskega naroda v dvajsetih letih svobode...

Mali zapiski

Prepovedane knjige.

Državno pravdnništvo v Zagrebu je prepovedalo prodajati in širiti te knjige:

1. »Sretna zvezda«, ki jo je spisal dr. Stojadinović;

2. »Ognjište«, ki jo je spisal Mile Budak;

3. »Moskva-New York-Madrid«, ki jo je spisal R. M. Toller.

Knjige so izšle v Zagrebu.

Za šolskimi oddelki — dostavljanje pisem.

V ponedeljek so na Jesenicah (mesto z 8.000 prebivalci) pismonoši ob dostavi pošte javljali strankam, da bo pošta odslej dostavljala pisma na dom samo vsak drugi dan, ne pa več po dvakrat na dan, kakor doslej. Razlog: pomanjkanje osebja v razmerju z naraščanjem dela.

Na vsa glasila jugoslovenske edinstvene misli se obračamo s prošnjo, naj nam mogoče v uvodnih razložitvi potrebnost in koristnost takih reform.

Janez Kocmur:

K Tumovim spominom

(Nadaljevanje)

Žaket s progastimi hlačami je pričal že o posebnem dostojanstvu; če je čepel na nosu še ščipalnik, je pa silil klobuk kar sam z glave pred »visoko zverino«. Zelo je povzdigovala ugled in spoštovanje tudi brada, ki je imela različne stopnje in pomen. Malokomu je namreč znano, da je igrala brada svoje dni pri nas pomembno vlogo — celo politično — in da so bili zanjo strogi paragrafi. Po revoluciji je tudi ona zadihala svobodno življenje; poslej si je lahko še brivski pomočnik privoščil sijaj koteletov, imenovane »Affenbart«.

Groba salonska suknja, navadno iz blaga kakor hlače, se je košatila le v krogih, govorečih enako robato: Mi smo mi, ki imamo. Ta suknja je bila za vse: za cerkev in za procesijo, za krst in pogreb; da tudi za ples, se razume samo po sebi. Res je včasih dajala plečatemu nosilcu videz nerodno se premikajoče omare ali pokončno stopajoče želve, toda kdo je gledal na to! Zraven je še spadala debela veriga z merjaščevimi čekani in tolarji Marije Terezije ali sv. Jurija. Zelo priljubljeni so bili medaljoni z vdelanim povečevalnim steklom, skozi katero se je videla na eni strani kaka božjepotna cerkev, na drugi pa podoba prsate gospe soproge.

Prehod med obema skupinama, med lahkim žaketom in težko salonsko suknjo, je tvoril vsakovrstni drobiž. Kar je imelo opravka s peresom in črnilom, je nosilo vse dni v tednu žaket, imenovan pisarniški frak. Odtod ime škric. Izvedeno oko je razlikovalo med pravim škricem in štrigalico, ki je veljal kljub frfotajočim veternicam za »šri-barja« ali »škribontac«. Tega so zbadali, da nosi

Nagel sklep.

6. junija tega leta je na nekem hrvaškem zborovanju v Zenici dejal zastopnik Hrvaške kmečke stranke med drugim, da vsi zborovalci vedo, da so sem prišli **svobodno in ne prisiljeni**. Hotel je s tem pač poudariti, kar spričujeta zlasti besedi »ne prisiljeni«, da prihajajo ljudje na zborovanja Hrvatov prostovoljno, torej ne tako, kakor na nekatera druga, kjer deluje ves mogoči aparat za udeležbo, v čemer so bili posebno znameniti zbori milijonske JNS za časa njene klavrne vlade.

To je tako očitno, da bi človek komaj verjel, če bere v »Samoupravi« takšenle čuden sklep:

..... Kakor se vidi iz teh besed, je g. dr. Šutej morebiti tudi proti svoji volji priznal, da danes v naši državi ne vlada sirova sila, ampak svoboda.....

Takole bi rekli, da ga ni najhujšega samosilstva na svetu, kjer bi se od zgoraj priganjali udeleženci za shode opozicije.

Tudi jugoslovenščina.

(Dopis)

Moj prijatelj se je vrnil te dni s potovanja po naših južnih krajih. Pripovedoval mi je marsikaj zanimivega, med tem kako se je imenitno gostil v hotelu l. l. v Podgorici v Črni gori. S seboj je prinesel izviren jedilni list, ki je bil sestavljen v imenovanem hotelu. Tu objavljamo njegov točni prepis:

Š p a j s k a r t a.

Supa sa grisknedlama,
Vineršniela, reštovan krompir.
Lungbratna, nudle sa buterom,
Sos od paradajsa,
Filovana kokoš,
Melšpajs: šnenokle, štrudla od jabuka sa prelama, buhte sa prajzlama,
Pivo na krigle in flaše.

Samo po sebi se razume, da je tak »napredek« mogoč edinole na podlagi nacionalizma, kakršnega se oklepajo tudi naši »naprednjaki« in ki je na

las podoben nekdanjemu nemškutarstvu. Odtod tudi napihnenost naših nemškutarjev, zlasti pa na Štajerskem. Kjer je gnoj, tam je tudi plevel.

Fašistične ugotovitve.

Takole se ogreva »Samouprava«, glasilo JRZ, v dopisu »V srcu Piemonta« za fašizem:

V Turinu, kakor v vsej Italiji, je mladina vsa fašistična. Vsa je za fašizem. Ni mladega človeka, ki bi ne bil fašist. Zato se govori tudi po pravici, da pripada fašizmu bodočnost.

Ne bomo ugibali, če ima povprečen dopisnik na kratkem potovanju priložnost in mogočnost, da pogleda v dušo tujega naroda in prerokuje iz nje. Vsi vemo, kaj so taka bežna »ugotavljanja« vredna. In prav mimogrede:

A za vse to nam danes niti ne gre. Opozoriti bi hoteli samo na to, da »Samouprava«, ki si je naročila tak dopis, sicer rada govori, ko da bi bila samo in zgolj za demokracijo. Zlasti kadar kaj razlaga Hrvatom.

V znamenju nacionalne dobe.

V »Delavski politiki« beremo:

»Neprestano izzivanje »hitlerjancev«. V nedeljo 22. maja zvečer je bilo zopet krika in vika v znani celjski kavarni.

Temu je pa zelo ugovarjal neki celjski klobučar, katerega oče je bil še zaveden Čeh. Predstojništvo mestne policije bi storilo prav, ako bi postavilo take izzivače tja, kamor spadajo. Tudi pregled celjskih belonogavičarjev in »nenadomestljivih zamejnih strokovnjakov«, ki jih kar mrgoli po celjskih tovarnah in za katere delajo prošnje za zaposlitev »narodni« očetje, ne bi škodoval.

Širite naš list „Slovenijo“!

Urednik in izdajatelj: Tone Fajfar v Ljubljani.

NOVA ZALOŽBA V LJUBLJANI R. Z. Z O. Z. KONGRESNI TRG

Priporoča

Ivana Cankarja zbrane spise

20 zvezkov z uvodi in opombami iz Cankarja

Ti spisi niso samo naš najboljši narodni tekst, ampak so najpogumnejša izpoved slovenskega duha

Iz lastne založbe se še posebej priporočajo: F. S. Finžgarjevi zbrani spisi (8 zvezkov); Fr. Stelè, Oris zgodovine umetnosti pri Slovencih; Stanko Vurnik, Uvod v glasbo; Jak. Kelemina, Literarna veda.

Poseben oddelek za pisarniške potrebščine

škric zato, da zakriva luno na sedalu. S tega stališča je dolga suknja z zarezi res ekonomično oblačilo; kajti kjer je ta daljša, so hlače lahko krajše, in to ravno tam, kjer se blago najbolj trga.

V devetdesetih letih so začeli brado izpodrivati brki, prirezani in zasukani na »Es ist erreicht«, kakor jih je nosil Viljem II. Izročilo so ostali zvesti le stari gospodje in profesorji, držec se trdovratno muštac »na grablje« ali »na dež«, simbola učenosti in resnobe. Mlajši moški svet se je zaljublil zraven tega še v kratek tesen suknjič, kar moč široke hlače in slavniki à la Girardi; v roki palico, težko vsaj dva funta, in gigerl je bil popoln. Takt so dajali brivski pomočniki, tedaj še skoraj sami Hrvatje. Ali frak in salonska suknja sta ostala do današnjega dne uradno in neuradno priznana ločila med »zgoraj« in »spodaj«.

Razen družbene je igral frak v slovenskem življenju tudi politično vlogo. Tisti pravi frak namreč, ki je preproščini bilo dano gledati ga le v cirkusu pri dresirjih konj. Zgodovina fraka in življenja okoli njega je sploh cirkuška, pa naj se jo gleda s katere koli strani. Zibelka mu je tekla na Angleškem, kjer je prvotno imel obliko kijklje, spredaj široko izrezane. Škoti še danes nosijo kratka krila, kakor baletke. To je menda tudi vzrok, da angleška demokracija ne ljubi moških hlač. Proti koncu osemnajstega stoletja vpeljan v francosko vojsko je dobil frak podoba suknje, katere sprednja robova sta se pripenjala nazaj, da nista ovirala pri hoji. Hkratu ga je sprejel meščanski Pariz, predvsem dvor, od koder se je razširil po vsej Evropi. Prvi meščanski fraki so bile prav za prav suknje z visokimi ovratniki in raznih barv, ki jih ni manjkalo tudi v Ljubljani. Do sedanje oblike se je razvil šele pozneje. Zgodovinar jo po pravici imenuje smešno.

Dandanes je frak predpisano oblačilo pri urad-

nih slovesnostih in ga nosi bosopeti zamorski poglavar z manšetami na nogah prav tako, kakor prvi minister angleškega imperija. Nevedno zijalo se seveda začudeno sprašuje, kakšen pomen naj bi imeli tisti dve ozki zastavici zadaj, ki bi komaj zadoščali za tanek nosek, kaj še za pošteno vinko kumaro. Prirodoslovec bi jih nemara označil za simboličen rudiment nekdanjega repa. Po tej razlagi bi bil razumljiv klic sociologov, zaskrbljenih za blagor človeštva: Nazaj k prvotnosti prirode!

Nekaj let po prevratu so priredili industrialci na slovenskem ozemlju v nekem znanem slovenskem letoviškem kraju slavnostno večerjo. Za udeležbo je bil določen frak. Prišel je tudi zelo znan in mogočen gospod iz ministrstva za trgovino in industrijo, toda le v navadnem pisarniškem žaketu. Zastonj je bilo vse prepričevanje, da južni Slovani nismo frakarji, da je Jugoslavija demokratska država — reditelja gospodu brez fraka nista dovolila vstopa. In zgodilo se je, da je ostal brez slavnostne večerje mož, ki je bil kratko prej na gospodarski anketi v bivšem deželnem dvorec junško zatrjeval, da se »ne boji ne boga ne vraga«. Če ni vedel tega prej, se je prepričal sedaj, da je frak še mogočnejši od njega.

Škoda, da še nimamo razlage o tem, v čem je prav za prav razlika med slavnostno in neslavnostno pojedino. Morda se tedaj nosi v usta in miga s čeljustmi po taktu godbe; morda tudi ne. Pred vojno so na ljubljanskem Gradu ustrelili s topom v znamenje, da je konec pojedine pri deželnem predsedniku na Bleiweisovi cesti. Predsednik je tedaj dvignil kupico in napil cesarju za njegov rojstni dan, nato so trknili in zaklicali trikrat Hoch, mogoče celo živijo. Tako je vedel tudi Ljubljančan v Črni vasi, kdaj se je začelo nali-vanje.

(Nadaljevanje prih.)